

INWENTARZ KULTU MARYJNEGO W DIECEZJI TARNOWSKIEJ

123. LASKOWA (pow. Limanowa)

(ciąg dalszy)

Parafia istnieje od 1908 r. Kościół pod wezwaniem Imienia Maryi wybudowany w 1934. r.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na płótnie obraz Maryi Niepokalanie Poczętej pochodzący z XVII w. Obraz darzony jest specjalnym kultem, czego wyrazem są wota, wiszące przy nim w liczbie 125. Z racji tego obrazu kościół posiadał w r. 1954 przywilej sanktuarium maryjnego.

W bocznym ołtarzu znajduje się malowany na płótnie na początku XX w. obraz M. B. Różańcowej.

Na ścianach kościoła wiszą oleodrukowe obrazy M.B. Niepokalanie Poczętej i Wniebowziętej. W tęczy kościoła umieszczono drewnianą figurę M. B. Bolesnej wykonaną w 1953 r.

Feretry: 1) z malowanym na blasze obrazem Niepokalanie Poczętej Maryi, po drugiej stronie św. Józefa z Dzieciątkiem; 2) z malowanym na desce obrazem M. B. Kalwaryjskiej, po drugiej stronie Miłosierdzia Bożego; 3) z płaskorzeźbionym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa. Feretron wykonany w 1910 r. przez rzeźbiarza M. Samkã z Bochni.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru biało-czerwonego z haftowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Orła Białego; 2) koloru niebiesko-czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 3) koloru złotego z malowanym na płótnie obrazem Maryi z Dzieciątkiem, po drugiej stronie M. B. Częstochowskiej.

Na ornacie z ostatnich lat wyhaftowano obraz M. B. Niepokalanie Poczętej.

Kapliczki i figury: 1) w Laskowej, na tzw. Nagórze, przy głównej szosie z Limanowej do Bochni, na gruncie Leona Dudka jest murowana kapliczka z malowanym na płótnie obrazem (w. XIX) M.B. Częstochowskiej. Przy obrazie, czczonym jako łaskami słynącym, znajduje się 21 wotów. Tutaj w maju odprawiają wierni nabożeństwa majowe. Na kapliczce widnieje napis: „Za Fundatorów śp. Józefa Półtoraka i Małgorzaty żony i c. Familję. Proszę o westchnienie. Dnia 8. X. 1841“; 2) w Laskowej, w rejonie tzw. Rozpite, na gruncie Jana Wróbla stoi kamienna kapliczka, a w niej feretron z drewnianą figurą M. B. Niepokalanie Poczętej wykonaną przez miejscowego rzeźbiarza. Feretron znajdował się niegdyś w kaplicy dworskiej i był noszony w procesjach w większe święta, kiedy to udawano się do kościoła parafialnego w Łososinie Górnej, a Laskowa należała jeszcze do wspomnianej parafii; 3) w Laskowej-Jabłońcu, w lasku Stanisława Wiśniewskiego, stoi kamienna figura M. B. Różańcowej wzniesiona po roku 1855 na miejscu wspólnego grobu zmarłych parafian na cholere. 4) W r. 1956 wzniesiono dwie nowe kapliczki kamienne z gipsowymi figurami.

W zabytkowym dworze wzniesionym w 1677 roku przez XX. Misjonarzy, w sali stanowiącej niegdyś kaplicę domową, znajduje się barokowa polichromia¹⁰⁸.

Na jej stropie, dekorowanym stiukiem i polichromią, widnieje w środku obraz Dobrego Pasterza a w narożnikach czterej ewangeliści. W tej kaplicy mieścił się obraz M. B. Niepokalanej do czasu, gdy w r. 1908 wzniesiono we wsi prowizoryczny kościół parafialny i umieszczono go tam w wielkim ołtarzu. Dwór w czasach józefińskich został zabrany zakonnikom i sprzedany. Legenda mówi, że jeden z właścicieli, Niemiec-protestant, chciał usunąć obraz ze dworu, ale zaniechał tego zamiaru, gdyż podczas prób usunięcia obrazu robotnicy natrafiali na nadzwyczajne przeszkody a żona właściciela odczuwała jakiś dziwny lęk. Wówczas obraz zostawiono a rodzina właścicieli przyjęła katolicyzm.

W parafii istniało bractwo Żywego Różańca. Wierni udają się z pielgrzymkami najczęściej do Kalwarii Zebrzydowskiej, przed uroczystością M. B. Wniebowziętej, i do Tuchowa.

124. LIBUSZA (pow. Gorlice)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV wieku. Kościół drewniany pod wezwaniem Narodzenia Maryi Panny wybudowany został w r. 1431. Odpust obchodzi się w dniu 8 września.

W ołtarzu głównym znajduje się malowany na płótnie obraz Madonny z Dzieciątkiem pochodzący z XVII w. W bocznym barokowym ołtarzu jest malowany na desce obraz Matki Boskiej w otoczeniu św. Anny i św. Jana Chrzciciela.

W nawie przy ścianie znajduje się pochodzący z XVI w. tryptyk, przedstawiający w środkowej części Madonnę Apokaliptyczną w otoczeniu św. Stanisława i św. Józefa. Na jego skrzydłach widnieją sceny Zwiastowania, Nawiedzenia, Adoracji Dzieciątka i Pokłonu Trzech Mędrców¹⁰⁹.

Kościół posiada polichromię datowaną z 1523 roku, zachowaną tylko na suficie, złożoną z dekoracji roślinnej i medalionów przedstawiających św. Annę Samotrzecę, Zwiastowanie, Nawiedzenie i Adorację Dzieciątka¹¹⁰.

Feretryony: 1) z malowanym na blasze obrazem Zwiastowania, po drugiej stronie św. Józefa z Dzieciątkiem; 2) z malowanym na płótnie obrazem Maryi Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie św. Barbary; 3) z gipsową figurą M. B. Różańcowej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem Maryi Wniebowziętej, po drugiej stronie św. Józefa (z 1952 r.); 2) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem Maryi Królowej Polski, po drugiej stronie Anioła Stróża (z 1927 r.); 3) koloru biało-niebieskiego z malowanym obrazem Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie św. Teresy; 4) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Świętej Rodziny, po drugiej stronie św. Barbary.

Dzwon z 1448 r. posiada napis: „O rex glorie, veni cum pace, anno

¹⁰⁸ J. E. Dutkiewicz: Powiat limanowski. W: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 1. Warszawa 1953 s. 191, fig. 435.

¹⁰⁹ S. Tomkowicz: Powiat gorlicki. *Teka Grona Konserwat. Galicji Zach.* T. 1:1900 s. 260.

¹¹⁰ Tamże.

domini millo — CCCCXXXVIII“ i wytłoczony wizerunek Matki Boskiej z Dzieciątkiem i Maryi pod krzyżem¹¹¹.

Na białym ornacie znajduje się wyhaftowany obraz Maryi Niepokalanej.

Kapliczki i figury: 1) Na placu kościelnym murowana kapliczka z Madonną i Dzieciątkiem oraz gipsową Pietą; 2) na placu kościelnym drewniana kapliczka z malowanym na blasze obrazem M. B. Częstochowskiej; 3) na placu kościelnym drewniana kapliczka z malowanym na płótnie obrazem M. B. Ostrobramskiej; 4) na placu kościelnym kapliczka z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej; 5) w Lubuszy figura kamienna Maryi Niepokalanie Poczętej.

W parafii istniało bractwo Różańca św. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Dębowca, Tarnowca, Tuchowa i Kalwarii Zebrzydowskiej.

125. LICHWIN (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od 1926 roku. Kościół drewniany, prawdopodobnie z XVII w., pochodzi z Ropczyc, skąd w 1792 r. został zakupiony do Nagoszyna (pow. Dębica), a w r. 1926 przewieziony do Lichwina¹¹². Kościół pozostaje obecnie pod wezwaniem Serca Jezusowego.

W bocznym, późnobarokowym ołtarzu znajdują się nowe obrazy Matki Boskiej i św. Stanisława Kostki przed Madonną. W drugim, również późnobarokowym ołtarzu św. Barbary wisi u góry malowany na desce obraz z pierwszej poł. XIX w. przedstawiający M. B. Szkaplerzną wśród dusz czyścicowych.

Feretry: 1) z malowanym na desce obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie Serca Jezusowego; 2) z figurą Maryi Zwycięskiej; 3) z figurą Serca Maryi.

W przedsionku zawieszony jest oleodrukowy obraz Madonny.

Wierni uczęszczają na odpusty głównie do Tuchowa.

126. LIMANOWA

Parafia istnieje od pierwszej poł. XVI wieku. Obecny kościół parafialny, pod wezwaniem M. B. Bolesnej, wzniesiony został w r. 1918. Odpusty obchodzi się na uroczystość M. B. Bolesnej przed niedzielą Palmową i w pierwszej niedzielę października.

W ołtarzu głównym znajduje się rzeźba „Pieta“ pochodząca z końca XIV w., typu śląsko-pomorskiego¹¹³. Podanie głosi, że figura została przywieziona z Węgier¹¹⁴. Początkowo stała, i czczona była jako cudowna, w kaplicy przydrożnej w Mordarce¹¹⁵, skąd w połowie XVIII w. przeniesiona została do kościoła parafialnego¹¹⁶. Obok kapliczki w Mordarce znajdowała się istniejąca do dziś studzienka, z której ludność okoliczna czerpała wodę

¹¹¹ T. Szydłowski: Dzwony starodawne. Kraków 1922 s. 47, nr 31, fig. 18, 19.

¹¹² J. E. Dutkiewicz: Powiat tarnowski. W: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 1 s. 430.

¹¹³ J. E. Dutkiewicz: Małopolska rzeźba średniowieczna 1300—1450. Kraków 1949 s. 144, nr 102.

¹¹⁴ Ks. Wacław z Sulgostowa [Nowakowski]: O cudownych obrazach w Polsce Przenajśw. Matki Bożej. Kraków 1902 s. 367.

¹¹⁵ Ks. A. Friedrich SJ: Historia cudownych obrazów N. M. P. w Polsce. T. 2. Kraków 1904 s. 472—476.

¹¹⁶ Ks. L. Kowalski: Historia kultu łaskami słynącej figury Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej. *Currenda*. R. 1957 nr 4 s. 249.

skuteczną szczególnie na choroby oczu. Figura uznawana była za cudowną już w XVII wieku¹¹⁷. O kulcie jej świadczą nabożne pieśni układane przez pochodzącego z Mordarki poetę Szymona Dutkę¹¹⁸ oraz specjalne modlitwy¹¹⁹. Przy figurze są liczne wota, m. in. srebrny kielich z pateną ofiarowany przez byłych więźniów Oświęcimia i Dachau, oraz plakieta ofiarowana przez księży limanowskich za ocalenie z rąk Gestapo i więzienia. Wśród parafian utrzymuje się legenda, że w okresie pierwszej wojny światowej, w czasie bitwy pod Jabłońcem, żołnierze biorący udział w walce mieli widzieć, iż jakaś Pani ochraniała kościół limanowski przed pociskami. Obraz na plakiecie, ofiarowanej przez parafię jako wotum za ocalenie kościoła, wyobraża tę scenę. Ciągły i nieprzerwany kult Maryi Bolesnej w Limanowej¹²⁰ i okolicy¹²¹ daje wszelkie możliwości starań o przywilej koronacji „Piety“ Limanowskiej. Z tego też tytułu kościół tutejszy posiadał w 1954 r. przywilej sanktuarium maryjnego.

W bocznym ołtarzu jest umieszczona statua M. B. Różańcowej i obraz M. B. Ostrobramskiej, przeniesiony tutaj ze starego kościoła.

W kościele znajduje się malowany na desce obraz M. B. Ostrobramskiej (w. XVIII) z napisem: „Królowo Pokoju“, oraz figury M. B. Bolesnej i św. Jana spod krzyża, pochodzące z XVIII w.¹²²

W witrażach kościoła istnieją przedstawienia: Niepokalanego Poczęcia, Zwiastowania, Pokłonu Trzech Mędrców, Ofiarowania Pana Jezusa, Maryi wśród kwiatów i M. B. Śnieżnej.

W mozaice na szczycie prezbiterium od strony zewnętrznej znajduje się obraz M. B. Częstochowskiej. U wejścia kościoła stoi kamienna figura Maryi Niepokalanie Poczętej.

Feretry: 1) z malowanym na desce obrazem M. B. Różańcowej w otoczeniu 15 medalionów tajemnic różańcowych, po drugiej stronie Dzieciątka Jezus; 2) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie M. B. Anielskiej; 3) z drewnianą rzeźbą M. B. z Lourdes.

Ornaty: 1) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Niepokalanej (w. XIX); 2) koloru białego z haftowanym obrazem miejscowej M. B. Bolesnej; 3) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Wniebowziętej; 4) koloru białego z haftowanym obrazem Matki Boskiej.

W roku 1950 ufundowano dzwon (wagi 800 kg) z napisem: „Imię moje Maria. Pójdźcie do mnie dzieci moje — przyszedł czas — Matko boleści pełna, miej w opiece naszą parafię — Zlewaj pociechę na wszystkie dusze strapione — u Ciebie z ufnością oczekujące pociechy i ratunku“.

W roku 1630 założone zostało w kościele przez dominikanów Andrzeja Brentiusa i Dominika Jagniętkowskiego¹²³ bractwo Różańca św. Bractwo to

¹¹⁷ Tamże s. 248.

¹¹⁸ Bądź wola Twoja. Książka do nabożeństwa. Nowy Sącz 1891.

¹¹⁹ Nowenna i nabożeństwo ku czci Najświętszej Marii Panny M. Boskiej Bolesnej. Limanowa 1948.

¹²⁰ Ks. S. Barącz OP: Cudowne obrazy Najświętszej Maryi Panny w Polsce. Kraków 1891 s. 186.

¹²¹ W okolicznych parafiach znajduje się wiele kopii M. B. Bolesnej z Limanowej, szczególnie w sztuce ludowej.

¹²² J. E. Dutkiewicz z: Powiat limanowski s. 191, fig. 698.

¹²³ Acta visitationum episcopi Jacobi Zadzik k. 365 b (Archiwum Kurii Metrop. w Krakowie).

trwało nieprzerwanie¹²⁴ a żywy kult M. B. Różańcowej pozostawił pamiątkę w postaci drugorzędnego odpustu parafialnego odprawianego w pierwszą niedzielę października.

Maryi Bolesnej poświęcona jest jedna z pieśni lokalnych:

Bolesna Matko łaskami wstawiona,
 We wsi Mordarce na lipie zjawiona,
 A w Limanowej łaskami wstawiona,
 Bolesna Matko, Ciebie pozdrawiamy.
 Syn Twój kochany na krzyżu wiszący,
 Po raz ostatni do Ciebie mówiący,
 Oddał nas Tobie w Janie za Twe Syny;
 Dajże nam doznać opieki matczynej.
 Wskaż Ojcu krzyż i Syna zeń zdjętego,
 Którego tulisz do łona Swojego,
 Przez mękę Jego i Twe omdlewanie,
 Uprosisz Matko Boskie zmiłowanie.
 Nakłoń więc ucha na nasze wołanie,
 Odwróć gniew Boski i Jego karanie,
 Któreśmy na się ściągnęli przez grzechy;
 Niechże przez Ciebie doznamy pociechy.
 Weź nas w obronę, o Matko jedyna,
 Ześlij nam pomoc od Twojego Syna,
 Abyśmy zawsze Matką Ciebie znali,
 I za doznane łaski wychwalali. Amen.¹²⁵

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się haftowana sukienka

¹²⁴ Bractwo utrzymywane było z ofiar publicznych czego wyrazem jest upoważnienie wydane w 1653 r. obywatelom limanowskim Janowi Berowskiemu i Piotrowi Ojcowskiemu do zbierania datków na jego cele:

„In Nomine Domini. Iż, za łaską a zrządzeniem Boga w Trójcy Św. jedyne go a za natchnieniem a zrządzeniem Ducha Świętego, bractwo Różańca św. Niepokalanej Boga Rodzice Fanny Maryjej, za staraniem J. M. X. Władysława Ulanickiego plebana limanowskiego, w kościele naszym parochialnym miasteczka Ilmanowej wniesione i fundowane jest przez wielbionych w Panu Chrystusie ojców, to jest księdza Andrzeja Brencjusza i księdza Dominika Jagniańtkowskiego Zakonu Kaznodziejskiego Dominika św. w roku Pańskim 1630, 3 novembris, to jest w niedzielę pierwszą tegoż miesiąca, za co niech P. Bóg wszechmogący na wieki będzie pochwalony.

My tedy urząd miasteczka Ilmanowej, a mianowicie Jan Mruk wójt ilm. na ten czas będący ze wszystkimi kolegami swemi, także bracia bractwa Różańca św. wszystkim wobec stanu wszelakiego, a mianowicie ich mościom naszym wielce miłościwym panom, także praćatom zacnym i ludziom jakiegokolwiek godności będącym, wiadomo o tym czynimy, iż dla poratowania ubogiego tego bractwa naszego Różańca świętego a ku pomnożeniu chwały Bożej i ozdobie wszelakiej jego, nie mogąc my sami pomocą być w porządku przysięszym bractwa tego św. dla niedostatków naszych, posyłamy do WM. WM., naszych wielce miłościwych panów i dobrodziejów, praćatów i panów radnych i ludu pospolitego współbracią naszą, ludzi wiarygodnych Jana Berowskiego i Piotra Ojcowskiego obywatelów naszych. Uciekając się do szcudroblivej i miłosiernej ręki także łaski hojnej WMów, pokornie prosząc, abyście WM-e z affektu miłości serdecznej ku Pannie Najświętszej hojną i szcudrobliwą rękę temu ubogiemu bractwu naszemu pokazać raczyli, spodziewając się za takowe uczynności miłosierne od P. Boga wszechmogącego wiecznej nagrody, a od przeczystej Boga Rodzice Panny Maryjej hojnej łaski i pociech wszelakich. Co dla lepszej wiary i świadectwa pieczęć urzędu naszego ilm. z podpisem własnym ks. plebana naszego jest przyciśniona. Dat. w Ilmanowej 20 iunii, anno Dni 1653. — Pr. Stanislaus Tomaszowski pleb. ilm., Gaspar Mycko notarius iuratus mp.“ (Archiwum Parafialne w Limanowej).

¹²⁵ Bądź wola Twoja. Książka do nabożeństwa s. 111.

pochodząca z obrazu M. Boskiej haftowana złotem na podszewce z nici amarantowego koloru z postacią Maryi Panny (w. XVIII) Nr inw. 718.

Wierni uczęszczają z pielgrzymkami najwięcej do Kalwarii Zebrzydowskiej potem do Częstochowy i Tuchowa.

127. LIPINKI (pow. Gorlice)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Pierwotny kościół pozostawał pod wezwaniem św. Marcina. Obecny kościół z 1782 r. wzniesiono już pod wezwaniem Wniebowzięcia Maryi Panny.

W ołtarzu głównym, pod wezwaniem Wniebowzięcia znajduje się figura Madonny z Dzieciątkiem typu sądecko-spiskiego pochodząca z końca XIV wieku¹²⁶. Rzeźba ta mogła stanowić środkową część gotyckiego tryptyku¹²⁷. W parafii zachowała się tradycja o węgierskim pochodzeniu figury. Miała ona zdążyć w stronę Lipinek, ale w dworze zagarnęli ją mieszkańcy Męciny (Wielkiej). Gdy mimo to figura przybyła do Lipinek, przyjechali po nią ludzie z Męciny i umieścili na wozie, by zabrać ją do siebie. Wówczas woły pokłękły i nie chciały ruszyć się z miejsca. Statua pozostała ostatecznie w Lipinkach¹²⁸. O starodawnym kulcie świadczy powstała w XVII w. pieśń poświęcona miejscowej figurze¹²⁹. W epoce józefińskiej zabrane zostały z obrazu wota i srebrne korony. Na jakiś czas nieco podupadł kult, ale ostatnio wzmożł się na nowo. Obecnie przy figurze znajduje się 50 wotów. Z racji tej figury Lipinki posiadały w 1954 r. przywilej sanktuarium maryjnego.

W bocznym ołtarzu Matki Boskiej znajduje się malowany na desce obraz Madonny z Dzieciątkiem, pochodzący z XVIII w.

W polichromii pochodzącej z 1914 r. istnieją sceny Wniebowzięcia M. B. i ucieczki do Egiptu.

Na ścianie pod chórem znajduje się nowy obraz malowany na płótnie M. B. Wniebowziętej, w zakrystii zaś oleodrukowy obraz Madonny z Dzieciątkiem.

Feretryony: 1) z malowanym na płótnie obrazem Zwiastowania, po drugiej stronie Dzieciątko Jezus na tle krzyża (pierwsza poł. XIX w.); 2) z drewnianą figurą M. B. Różańcowej (w. XVIII); 3) z drewnianą figurą M. B. z Lourdes; 4) z drewnianą figurą Serca Maryi.

Choraągwie i sztandary: 1) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem Wniebowzięcia M. B., po drugiej stronie Chrystusa Króla; 2) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Barbary; 3) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi.

Ornaty: 1) koloru białego z haftowanym obrazem Niepokalanie Poczętej 2) koloru białego z haftowanym obrazem M. B. Różańcowej.

Na kielichu z XIX w. widnieje postać M. B. Bolesnej.

Na terenie parafii znajdują się dwa kościoły pocerkiewne: 1) w Bednarce kościół murowany (z końca XIX w.) posiada w ołtarzu obraz M. B.

¹²⁶ J. E. Dutkiewicz: *Małopolska rzeźba średniowieczna* s. 114—115, nr 34.

¹²⁷ Tamże s. 114.

¹²⁸ Miejscową tradycję od najstarszych ludzi zebrał w latach 1940—42 ks. Jan Patrzyk w kronice parafialnej: „*Liber memorabilium Beatae Mariae Virginis in gratiosa effigie Lipinensi*“ (Archiwum Parafialne w Lipinkach).

¹²⁹ Tamże.

Nieustającej Pomocy; 2) w Rozdzielu kościół murowany (z końca XIX w.), pod wezwaniem Narodzenia Maryi, posiada na ścianie obraz Wniebowzięcia i feretron z przedstawieniem M. B. Nieustającej Pomocy. Nie ma innych kaplic i figur przydrożnych poświęconych Maryi.

W parafii założone zostało w 1867 r. arcybractwo Serca Maryi dla nawrócenia grzeszników. Istniało też bractwo Żywego Różańca.

W parafii śpiewa się lokalną pieśń:

Witaj Pani niebieska,
O Maryjo Lipińska,
Świadczyś wiele w tym kościele,
Panno Maryjo. (7 zwrotek).

Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Tarnowca i Dębowca.

128. LIPNICA MUROWANA (pow. Bochnia)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIII wieku. Kościół pod wezwaniem św. Andrzeja wybudowany w r. 1364, przebudowany w 1720 r.¹³⁰

Boczne ołtarze: 1) z figurą drewnianą M. B. Niepokalanej; 2) z malowanym na płótnie obrazem Serca M. B.; 3) z malowanym na blasze (r. 1850) obrazem M. B. Częstochowskiej; 4) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Nieustającej Pomocy.

W polichromii z XIX w. znajduje się na suficie obraz M. B. Wniebowziętej.

Na małym ołtarzyku pod filarem ustawiona jest gotycka figura Madonny z Dzieciątkiem, pochodząca z ok. 1400 r.¹³¹, z dodanymi później barokowymi figurami św. Dominika i św. Brygidy¹³².

Feretrony: 1) z drewnianą figurą M. B. z Lourdes; 2) z drewnianą ludową figurą M. B. z Dzieciątkiem.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie bł. Szymona, tutejszego rodaka (r. 1954); 2) koloru czerwonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Trójcy Świętej (r. 1928); 3) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Maryi Królowej Dziewic (r. 1922); 4) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi (r. 1952); 5) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Koronacji Maryi (r. 1930); 6) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej (r. 1948); 7) koloru zielonego z malowanym na płótnie obrazem Niepokalanego Poczęcia (r. 1937).

W monstrancji znajduje się figura Maryi z Dzieciątkiem a w kielichu z 1908 r. emaliowa jej podobizna.

Na terenie parafii istnieje kościół, tzw. cmentarny św. Leonarda, wzniesiony prawdopodobnie pod koniec XV w.¹³³ Główny ołtarz stanowi tryptyk z ok. 1500 r. z przedstawieniem w środkowej scenie św. Leonarda, w bocznych kwaterach sceny z jego życia a w predelli „Chrystus w studni“ w otoczeniu

¹³⁰ J. E. Dutkiewicz, Z. Boczkowska: Powiat bocheński. W: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 1. Warszawa 1953 s. 47, fig. 194.

¹³¹ J. E. Dutkiewicz: *Małopolska rzeźba średniowieczna* s. 107–108, nr 21.

¹³² *Tenże*: Powiat bocheński s. 48, fig. 600.

¹³³ *Tamże* s. 48, fig. 281.

Maryi Bolesnej i świętych¹³⁴. Boczny ołtarz stanowi pochodzący z trzeciej ćwierci XV wieku tryptyk, przedstawiający w środkowej scenie Adorację Dzieciątka przez M. Pannę¹³⁵. Trzeci z tryptyków tego kościoła, pochodzący z poł. XVI w., przedstawia w środkowej scenie legendę z życia św. Mikołaja¹³⁶ a w kwaterach zamykających skrzydeł — analogiczne obrazy Chrystusa, oczekującego na mękę, i Maryi Bolesnej.

W kościółku znajduje się rzeźbiona grupa Zaśnięcia Maryi w otoczeniu trzech apostołów, pochodząca z drugiej połowy XIV w.¹³⁷ Stanowiła ona prawdopodobnie część wielkiego ołtarza kościoła parafialnego spalonego w 1740 roku¹³⁸. Ponadto znajdują się tutaj: 1) obraz św. Anny Samotrzec z XVII w.; 2) obraz Koronacji Maryi, prawdopodobnie z chorągwi, z XVIII w.; 3) feretron z malowanym obrazem M. B. Niepokalanej, po drugiej stronie Świętej Trójcy.

W drugim kościele — błog. Szymona z Lipnicy, pochodzącym z XVII w., mieści się obraz M. B. Częstochowskiej z XVIII w.

Kapliczki i figury: 1) w Lipnicy, w lasku „za dworem“, znajduje się figurka M. Boskiej na miejscu, gdzie według lokalnej tradycji Marya miała objawić się niememu chłopcu; 2) „Na Podlesiu“ stoi kamienna kapliczka z XVIII w., z figurą Maryi i Dzieciątka. Przed tą kapliczką mieli się modlić ongiś kupcy jadący na Węgry.

Wierni odbywają pielgrzymki do Bochni, Kalwarii Zebrzydowskiej, Częstochowy i Gosprzydowy.

129. LIPNICA WIELKA (pow. Nowy Sącz)

Parafia istnieje od pierwszej poł. XIV w. Kościół parafialny pod wezwaniem Nawiedzenia Maryi Panny, fundowany przez Kazimierza Wielkiego, zbudowano w 1359 r. a potem przebudowano w drugiej poł. XVIII w.¹³⁹

W ołtarzu bocznym znajduje się malowany na blasze w 1838 r. obraz M. B. Częstochowskiej a przy nim kilkanaście wotów.

Kościół posiada polichromię z 1770 r. z przedstawieniem na sklepieniu prezbiterium Zaśnięcie M. B. Na ścianie kościoła wisi malowany na płótnie obraz z sygnaturą „1776 F. R.“, przedstawiający koronację Maryi, oraz malowany na płótnie w 1589 r. przez Fr. Gucwę obraz Niepokalanego Poczęcia.

Feretrony: 1) z malowanym na blasze obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie anioła stróża; 2) z malowanym na blasze obrazem M. B. Różańcowej, z drugiej strony błog. Bronisławy; 3) z rzeźbioną w drzewie figurą Maryi ze stojącym Dzieciątkiem; 4) z rzeźbioną figurą Maryi z Dzieciątkiem na ręku; 5) z rzeźbioną figurą Maryi Niepokalanej. Wszystkie pochodzą z XIX w.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru zielonego z malowanym na płótnie obrazem Niepokalanej, po drugiej stronie Chrystusa na krzyżu; 2) koloru

¹³⁴ K. Stępowaska: Trzy zabytki malarstwa polskiego z XV i XVI w. *Prace Komis. Hist. Szt. PAU*. T. 1; 1917 s. 125—132; F. Kopera: Dzieje malarstwa w Polsce. T. 1. Kraków 1925 s. 207, fig. 177.

¹³⁵ J. E. Dutkiewicz: Powiat bocheński s. 48, fig. 461.

¹³⁶ Tamże s. 48, fig. 496.

¹³⁷ J. E. Dutkiewicz: Małopolska rzeźba średniowieczna s. 148—149, nr 113.

¹³⁸ Tamże.

¹³⁹ A. Misiąg-Bocheńska, T. Dobrowolski: Powiat nowosądecki. W: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 1. Warszawa 1953 s. 304.

czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 3) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Stanisława Kostki; 4) koloru zielonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie haftowanym Orłem Polskim.

W kościele znajduje się dzwon z napisem: „Jubileuszowe wotum dziękczynne parafii Lipnica Wielka dla Niepokalanie Poczętej. Rok Maryjny 1954“.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie przechowuje się dzwon z XIV/XV w. z napisem: „o rex glorie - venit [s] in pace - ave maria gracia - urbanus pater noster - amen [ss]¹⁴⁰“.

Kapliczki i figury: 1) na cmentarzu murowana kaplica z 1900 r. z obrazem M. B. Bolesnej z tegoż czasu; 2) w Lipnicy Wielkiej, na realności Józefa Bulandy, kamienna figura z 1867 r. M. B. z Dzieciątkiem; 3) w Lipnicy Wielkiej, na posiadłości Piotra Maciaszka, kamienna figura M. B. Niepokalanie Poczętej; 4) w Lipnicy Wielkiej, na realności Marcina Ruska, kamienna figura z 1896 r. M. B. z Dzieciątkiem; 5) w Lipnicy Wielkiej, na polu Józefa Wrony, murowana kapliczka (XVIII w.) z porcelanową figurką M. Boskiej; 6) w Lipnicy Wielkiej, na działce Wojciecha Guni, kamienna kapliczka (w. XIX) z oleodrukowym obrazem M. B. Bolesnej.

W parafii istniało bractwo Różańca św. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Częstochowy, Kalwarii Zebrzydowskiej, Dębowca i Tuchowa.

130. LISIA GÓRA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Obecny kościół, pod wezwaniem św. Wojciecha, wzniesiony został w 1728 r.

W ołtarzu wielkim znajduje się malowany na płótnie obraz M. B. Różańcowej z XVIII w. Przy obrazie wisi 150 sznurów koralu i 62 wota. Z racji tego obrazu kościół posiadał w 1954 r. przywilej sanktuarium maryjnego. Nad obrazem M. B. Różańcowej zawieszony jest inny tego samego tytułu malowany na płótnie obraz z XVIII w. W bocznym ołtarzu znajduje się obraz Maryi Niepokalanej.

W polichromii z 1925 r., na sklepieniu prezbiterium, widnieje przedstawienie M. B. Anielskiej.

Na tęczycy kościoła, w grupie ukrzyżowania z XVIII w., jest także postać Maryi Bolesnej. Na szczycie rokokowej ambony¹⁴¹ znajduje się figura M. B. Anielskiej.

Feretry: 1) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Niepokalanej, po drugiej stronie św. Józefa; 2) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie św. Róży Limańskiej; 3) z malowanym na płótnie obrazem Maryi z Dzieciątkiem, po drugiej stronie św. Marii Magdaleny; 4) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Dzieciątka Jezus; 5) z rzeźbioną w drzewie figurą Maryi Niepokalanie Poczętej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru niebieskiego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Antoniego; 2) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem Niepokalanie Poczętej, po drugiej stronie św. Józefa; 3) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Ró-

¹⁴⁰ T. Szydłowski: Dzwony starodawne s. 46, nr 23.

¹⁴¹ J. E. Dutkiewicz: Powiat tarnowski s. 431.

zańcowej, po drugiej stronie św. Teresy od Dzieciątka Jezus; 4) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem Zwiastowania, po drugiej stronie bł. Kingi; 5) koloru czerwonego z haftowanym na płótnie obrazem Niepokalanej, po drugiej stronie Orła Polskiego.

Na nowszym ornacie umieszczono starszy haftowany obraz Serca Maryi. Na jednym z kielichów widnieje medalion z obrazem Maryi z Dzieciątkiem, na monstrancji zaś Serce Maryi.

W r. 1936 sprawiono dzwon z wizerunkiem Maryi, który podczas ostatniej wojny został zabrany przez Niemców.

Kapliczki i figury: 1) w Lisiej Górze, na realności rodziny Zauchów, kamienna figura Maryi z napisem: „Stanisław i Katarzyna Zauchy Fundatorzy 1890 r.“; 2) w Lisiej Górze, obok transformatora elektrycznego, kamienna figura M. B. Różańcowej z napisem: „Fundacja Gminy Lisia Góra za naczelnika gminy St. Zauchy 1901 r.“; 3) w Lisiej Górze, na realności rodziny Poplichów, kamienna figura M. Boskiej z napisem: „Matko Różańca świętego, módl się za nami. Fund. Tekla z Szatków-Wilkowa“; 4) w Brniu drewniana kapliczka z oledrukowanym obrazem M. B. Tuchowskiej; 5) w Brzozówce, wzniesiona w czasie epidemii cholery w 1849 r., murowana kapliczka z malowanym na płótnie obrazem Matki Boskiej; 6) w Pawężowie, na gruncie rodziny Saków, kamienna kapliczka z XIX w. z malowanym na płótnie obrazem Maryi z Dzieciątkiem; 7) w Śmignie, na realności Józefa Saka, murowana kapliczka z figurą M. Boskiej fundowana przez gminę w r. 1900; 8) w Zaczarniu „na Podlesiu“ kamienna figura z napisem: „Matko Niepokalanie Poczęta módl się za nami. Fundowali Kielbasowie w 1923“; 9) w Zaczarniu, na posiadłości rodziny Kornausów, kamienna figura z napisem: „Królowo Korony Polskiej, módl się za nami. Fundowali Kornausowie w 1930 r.“; 10) w Zaczarniu, na realności rodziny Motyków, kamienna figura z napisem: „Królowo Różańca św., módl się za nami. 1910 r. fundacji rodziny Bodzichów“; 11) w Zaczarniu, na nieruchomości Józefa Mechli, kamienna figura z napisem: „Królowo Niepokalanie Poczęta, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy. 1904 r.“; 12) w Żukowicach Starych, przy głównej szosie, kamienna figura Maryi z Dzieciątkiem; fundacji gminy z 1906 r.; 13) w Żukowicach „na Jabłońcu“ kapliczka z gipsową figurą M. B. z Lourdes.

W parafii istniały bractwa Różańca św. i bractwo Szkaplerza św. Parafianie uczęszczają z pielgrzymkami do Odporyszowa i Kalwarii Zebrzydowskiej.

131. LUBCZA (pow. Tarnów)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIV w. Obecny kościół, pod wezwaniem Serca Pana Jezusa, wzniesiono 1902 r.

W dwu bocznych ołtarzach znajdują się drewniane figury Maryi Niepokalanie Poczętej.

W zakrystii wisi malowany na płótnie w 1892 r. obraz Maryi Niepokalanej. Feretrony: 1) z drewnianą figurą Maryi Niepokalanej z 1910; 2) z drewnianą figurą Matki Boskiej z 1955 r.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Chrystusa Bolesnego; 2) chorągiew

koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie P. Jezusa Bolesnego (sztandar).

Na ornacie z 1850 r. jest wyhaftowany obraz Maryi Niepokalanej. W monstrancji z XIX w. znajduje się figurka Maryi Niepokalanej.

Kapliczki i figury: 1) w Lubczy, na parceli Józefa Cieślikowskiego, figura z oleodrukowym obrazem M. B. Tuchowskiej; 2) w Lubczy, na posiadłości Bronisławy Micek, taka sama figura.

W parafii istniały bractwa Różańca św. i Szkaplerza św. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa i Kalwarii Zebrzydowskiej.

132. LUBZINA (pow. Dębica)

Parafia istnieje od drugiej poł. XIII w. Obecny kościół, pod wezwaniem św. Mikołaja, zbudowano w 1905 r. Obchodzi się również odpust na uroczystość M. B. Różańcowej.

W ołtarzu M. B. Nieustającej Pomocy znajduje się malowany na desce obraz tego tytułu. W drugim bocznym ołtarzu M. B. Różańcowej jest wy-malowany na desce obraz z XVIII w. również tego tytułu.

Na ścianach kościoła są zawieszane obrazy M. B. Różańcowej i drugi M. B. Nieustającej Pomocy malowane na desce w XVIII w. W jednym z witrażów znajduje się przedstawienie Maryi Niepokalanej.

Feretry: 1) z malowanym na płótnie obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie oblicze Pana Jezusa; 2) z malowanym na desce obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Pan Jezus w cierniowej koronie; 3) z malowanym na blasze obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie Świętej Trójcy; 4) z malowanym na desce obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie Pan Jezus w cierniowej koronie; 5) z gipsową figurą Maryi Niepokalanej; 6) z gipsową figurą M. B. z Dzieciątkiem.

Chorałwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Dzieciątka Jezus; 2) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie św. Dominika; 3) koloru niebieskiego z malowanym na płótnie obrazem Niepokalanego Poczęcia, po drugiej stronie św. Józefa i Dzieciątka Jezus; 4) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Różańcowej, po drugiej stronie Dzieciątka Jezus; 5) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem M. B. z Dzieciątkiem, po drugiej stronie św. Stanisława Kostki; 6) koloru czerwonego z malowanym na płótnie obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa; 7) koloru białego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie św. Stanisława Kostki; 8) koloru czarnego z malowanym na płótnie obrazem M. B. Bolesnej, po drugiej stronie Chrystusa w cierniowej koronie.

W Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie znajduje się tylna część ornatu XVII-wiecznego z haftem pochodzącym z XV w. przedstawiającym Nawiedzenie, Boże Narodzenie, Pokłon Trzech Królów, Obrzezanie i Ofiarowanie¹⁴².

W parafii istniało bractwo Różańca św. Wierni uczęszczają z pielgrzymkami głównie do Zawady.

¹⁴² L. Lepszy: Muzeum Diecezjalne w Tarnowie. W: *Teka Grona Konserwat. Galicji Zach.* T. 2: 1906 s. 391.

133. LUSZOWICE (pow. Dąbrowa Tarnowska)

Parafia istnieje od 1687 r. Obecny kościół, pod wezwaniem św. Józefa, zbudowano w 1913 r. Przy kościele znajduje się kaplica grobowa rodziny Tarłów zbudowana w 1686 r. razem z dawnym kościołem¹⁴³.

W ołtarzu bocznym stoi drewniana figura M. B. Bolesnej. W drugim bocznym ołtarzu znajduje się malowany na desce obraz M. B. Nieustającej Pomocy. W trzecim bocznym ołtarzu jest zawieszony malowany na płótnie obraz M. B. Różańcowej.

Na ścianie kościoła wisi obraz M. B. Bolesnej. W witrażach z 1913 r. znajduje się przedstawienie św. Anny i Maryi Panny, oraz Serca Maryi.

Feretry: 1) z drewnianą figurą M. B. Różańcowej; 2) z drewnianą figurą M. B. z Loretto; 3) z drewnianą figurą Maryi Niepokalanej; 4) z drewnianą figurą M. B. Szkaplerznej.

Chorągwie i sztandary: 1) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Białego Orła; 2) koloru zielonego z malowanym obrazem M. B. Częstochowskiej, po drugiej stronie Orła Polskiego; 3) koloru białego z malowanym obrazem M. B. Nieustającej Pomocy, po drugiej stronie M. B. Różańcowej; 4) koloru białego z malowanym obrazem Serca Maryi, po drugiej stronie Serca Pana Jezusa.

Na starym cmentarzu znajduje się murowana kaplica z przywilejem odprawiania mszy św. a w jej środku malowane na płótnie obrazy M. B. Bolesnej, Świętej Rodziny i M. B. Różańcowej.

Kapliczki i figury: 1) w Luszowicach, na gruncie Ewy Małek, drewniana kapliczka z figurą M. Boskiej ufundowana przez dziedzica Jakubowskiego w podziękowaniu za ocalenie w czasie rabacji 1846 r.; 2) w Luszowicach murowana kapliczka z figurą M. B. Różańcowej fundowana przez Marię Czerwony w r. 1880; 3) w Luszowicach, na gruncie Wojciecha Małka, murowana ok. 1880 r. kaplica z ołtarzykiem Maryi Niepokalanej; 4) w Luszowicach, na realności Józefa Nosala, drewniana kapliczka z ołtarzykiem Maryi w otoczeniu św. Franciszka i św. Klary; 5) w Luszowicach „na Świerzu“ kapliczka murowana, wybudowana według tradycji po zniesieniu pańszczyzny na miejscu, gdzie odbywały się sądy i egzekucje nad chłopami pańszczyźnianymi. Obok niej znajduje się bardzo stara studnia, w której woda źródłana nigdy nie wysycha. W kapliczce mieści się ołtarzyk z obrazem koronacji Maryi i figurą Maryi Niepokalanej; 6) w Luszowicach, na nieruchomości rodziny Kratów, figura M. B. Niepokalanej; 7) w Luszowicach, na realności rodziny Czerwony, figura Maryi Niepokalanej Poczętej; 8) w Smykowie, na gruncie Stanisława Tarnawskiego, murowana kapliczka z obrazem M. Boskiej; 9) w Smykowie, na posiadłości rodziny Żurawskich, duża drewniana kaplica wykonana przez rzeźbiarza Stanisława Chajca, fundowana przez Władysława Żurawskiego, z obrazem M. B. Nieustającej Pomocy. Dawniej obraz ten wisiał na lipie.

Wierni uczęszczają z pielgrzymkami do Tuchowa i Odporyszowa.

(C. d. n.)

¹⁴³ J. E. Dutkiewicz: Powiat dąbrowsko-tarnowski. W: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 1. Warszawa 1953 s. 140.